

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет (інститут) Психології
Кафедра практичної психології та психодіагностики

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни

Патопсихологія
підготовки Бакалаврів
спеціальності 053 Психологія
освітньо-професійної програми Практична психологія, Психологія

*Силабус навчальної дисципліни
для денної та заочної форм навчання*

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Патопсихологія», для студентів освітньої програми бакалавр, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія. Освітньо-професійна програма: практична психологія, психологія.

Розробник: Фенина Оксана Ярославівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психодіагностики.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри практичної психології та психодіагностики

протокол № 2 від 08.09.2021 р.

Завідувач кафедри: Людмила Магдисюк

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1 (д/ф)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Психологія, практична психологія Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання 3
		Семестр 5-ий
		Лекції 24 год.
		Практичні 20 год.
		Лабораторні 20 год.
		Самостійна робота 48 год.
ІНДЗ: <u>є</u>	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання українська		

Таблиця 2 (з/ф)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Психологія Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання 3
		Семестр 6-ий
		Лекції 20 год.
		Практичні 18 год.
		Лабораторні 18 год.
		Самостійна робота 56 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання українська		

Таблиця 3 (з/ф м/с)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Бакалавр на базі освітньо-кваліфікаційного рівня “молодший спеціаліст”	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 3
		Семестр 5-тий
		Лекції 16 год.
		Практичні 10 год.
		Лабораторні 8 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота 72 год.
	Консультації 14 год.	
Мова навчання українська	Форма контролю: екзамен	

II. Інформація про викладача

ППП Фенина Оксана Ярославівна

Науковий ступінь кандидат психологічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри практичної психології та психодіагностики

Контактна інформація: мобільний телефон +380505138724; електронна адреса: Fenina.Oksana@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосереди з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 202. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Курс спрямовано на вивчення та набуття майбутніми психологами знань щодо ролі психічних факторів у виникненні, протікання, лікування та попередженні психічних захворювань. Також на набуття майбутніми психологами знань щодо основних видів та закономірностей порушення психічної діяльності при різних типах психічних і соматичних захворювань, а також формування умінь аналізу симптомів і синдромів розладів психічної діяльності.

2. Пререквізити

Вивчення дисципліни базується на дисциплінах загального циклу підготовки : Біологія та Анатомія людини; Загальна психологія; Психологія пізнавальних процесів; Психофізіологія.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Патопсихологія» є засвоєння системи психологічних знань про структуру порушень психічної діяльності особистості та закономірності її розпаду в співставленні з нормою.

Основними завданнями дисципліни «Патопсихологія» є: ознайомлення студентів – психологів з порушеннями пізнавальної діяльності, патопсихологією особистості; систематизація основних теоретичних понять та категорій дисципліни; розвиток у студентах вміння робити психологічний аналіз складних ситуацій взаємодії з особами, які мають відхилення у психічному розвитку; вивчення питання про співвідношення розвитку і розпаду психіки; навчання діагностичних підходів у патопсихології і психіатрії; засвоєння даних про стан особистості з психічними відхиленнями, її пізнавальної діяльності, емоційно – вольової сфери, особистості в цілому.

Компетентності:

Інтегральна компетентність (ІНТ):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Додаткові загальні компетенції:

ЗК-12. Здатність планувати та керувати часом.

ЗК-13. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-14. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, здійснення безпечної діяльності.

ЗК-15. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

СК10. Здатність до підготовки та презентацій наукового-дослідницького матеріалу для проінформованої аудиторії.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Додаткові спеціальні компетенції:

СК-13. Здатність здійснювати психоконсультативну роботу відповідно до запиту під супервізією викладача-практика (супервізора).

СК-14. Здатність до досягнення необхідних стандартів знань та умінь з психології для продовження навчання на наступному рівні вищої освіти.

СК-15. Здатність до розроблення концептуальних та інноваційних проектних рішень з планування психологічної діяльності (супроводу).

СК-16. Здатність до достатніх фахових компетентностей, щоб претендувати на первинні посади щодо психологічної діяльності.

Програмні результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

- ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
- ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
- ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
- ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
- ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
- ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.
- ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
- ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
- ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
- ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Структура навчальної дисципліни

Таблиця 4 (д/ф)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лабор.	Самост. роб.	консультації	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Методологічні основи патопсихології. Розлади психічних процесів							
Тема 1. Вступ у патопсихологію. Загальні положення патопсихології, як науки.	15	4	2	2	6	1	КР
Тема 2. Історія розвитку поглядів на патопсихологію та її лікування. Історія розвитку патопсихології. Загальне уявлення про найбільш поширені психічні захворювання.	15	4	2	2	6	1	КР
Тема 3. Порушення пам'яті. Розлади інтелекту.	15	2	4	2	6	1	КР
Тема 4. Порушення відчуття, сприймання, уваги, мислення та мовлення.	15	2	2	4	6	1	КР
Разом за змістовим модулем 1	60	12	10	10	24	4	КР
Змістовий модуль 2. Види розладів психіки. Психологічна допомога при розладах психічного розвитку.							
Тема 5. Порушення емоційної сфери. Вольові порушення.	15	4	2	2	6	1	КР
Тема 6. Розлади свідомості та розлади особистості.	15	2	2	4	6	1	КР
Тема 7. Патологічний розвиток як фактор девіантної поведінки.	15	2	4	2	6	1	КР
Тема 8. Методи дослідження порушень психічних процесів, станів та особистісного розвитку дітей. Сучасні методи психологічної корекції та консультування.	15	4	2	2	6	1	КР
Разом за змістовим	60	12	10	10	24	4	КР

модулем 2							
Усього годин	120	24	20	20	48	8	КР

Таблиця 5 (з/ф)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лабор.	Самост. роб.	консультації	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Методологічні основи патопсихології. Розлади психічних процесів							
Тема 1. Вступ у патопсихологію. Загальні положення патопсихології, як науки.	12	2	2	2	5	1	КР
Тема 2. Історія розвитку поглядів на патопсихологію та її лікування. Історія розвитку патопсихології. Загальне уявлення про найбільш поширені психічні захворювання.	18	4	2	2	8	2	КР
Тема 3. Порушення пам'яті. Розлади інтелекту.	15	2	2	2	8	1	КР
Тема 4. Порушення відчуття, сприймання, уваги, мислення та мовлення.	15	2	3	3	7		КР
Разом за змістовим модулем 1	60	10	9	9	28	4	КР
Змістовий модуль 2. Види розладів психіки. Психологічна допомога при розладах психічного розвитку.							
Тема 5. Порушення емоційної сфери. Вольові порушення.	19	4	3	3	8	1	КР
Тема 6. Розлади свідомості та розлади особистості.	15	2	2	2	8	1	КР
Тема 7. Патологічний розвиток як фактор девіантної поведінки.	15	2	2	2	8	1	КР
Тема 8. Методи дослідження порушень психічних процесів, станів та особистісного розвитку дітей. Сучасні методи психологічної	11	2	2	2	4	1	КР

корекції та консультування.							
Разом за змістовим модулем 2	60	10	9	9	28	4	КР
Усього годин	120	20	18	18	56	8	КР

Таблиця 6 (з/ф м/с)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Усього	у тому числі						
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лабор.	Консультац.	Контр. Роб.	Інд. роб.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Вступ у патопсихологію. Загальні положення патопсихології, як науки. Історія розвитку патопсихології. Види розладів психіки.								
Тема 1. Вступ у патопсихологію. Загальні положення патопсихології, як науки. Історія розвитку поглядів на патопсихологію.	17	2	2		3			10
Тема 2. Порушення пам'яті. Розлади інтелекту. Порушення відчуття, сприймання, уваги, мислення та мовлення.	18	3	1	2	2			10
Тема 3. Порушення емоційної сфери. Вольові порушення. Розлади свідомості та розлади особистості.	25	3	2	2	2			16
Разом за змістовим модулем 1	60	8	5	4	7	КР		36
Змістовий модуль 2. Основи клінічної психодіагностики								
Тема 4. Принципи побудови патопсихологічного обстеження.	31	4	3	2	4			18
Тема 5. Діагностика порушень свідомості та самосвідомості особистості.	29	4	2	2	3			18
Разом за змістовим модулем 2	60	8	5	4	7	КР		36
Усього годин	120	16	10	8	14	КР		72

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема
1	Закономірності нормального розвитку і патології: середньостатистична норма, функціональна норма, ідеальна норма.
2	Сутність феномену порушення розвитку: онтогенез, дизонтогенез, загальний недорозвиток, затриманий розвиток, пошкоджений розвиток, дефіцитарний розвиток, викривлений розвиток, дисгармонійний розвиток.
3	Експериментальні методики в патопсихологічних дослідженнях.
4	Співвідношення теорії та результатів емпіричних досліджень у патопсихології.
5	Основні принципи психологічного обстеження дітей із порушеннями: пам’яті, інтелекту, уваги, сприймання, мислення та мовлення, емоційної сфери.
6	Вимоги до підбирання методичного інструментарію для обстеження дитини із порушеннями: пам’яті, інтелекту, уваги, сприймання, мислення та мовлення, емоційної сфери..
7	Дослідження порушення уваги.
8	Дослідження рівня мислення і протікання процесів мислення за методиками: «Закономірності числового ряду»; «Абстрактне мислення»; «Прості аналогії», «Складні аналогії»; «Порівняння понять», «Виділення суттєвих ознак»; «Виключення зайвого»; складання картинок із відрізків А. Бернштейна; дослідження рівня процесів узагальнення В. Блейхера.
9	Дослідження емоційно – вольових порушень за методиками: опитувальник САН; «Шкала самооцінки» Ч. Д. Спілбергера; «Особистісна шкала проявів тривоги" У. Тейлора.
10	Дослідження невротичних порушень за допомогою опитувальника САН, «Шкали самооцінки» Ч. Д. Спілбергера, «Особистісної шкали проявів тривоги» У. Тейлора, тесту Роршаха.
11	Діагностика мотивації поведінки і діяльності особистості.
12	Тривалі розлади, які розпочинаються у дитинстві: аутизм; розумова відсталість.
13	Прийоми та методи психокорекційної роботи з дітьми, які мають порушення мовлення.
14	Комплексні заходів з метою корекції мовленнєвих порушень на ранніх етапах дизонтогенезу.
15	Розробка плану і змісту бесід із батьками, які виховують дитину з

	порушеннями: пам'яті, інтелекту, уваги, сприймання, мислення та мовлення, емоційної сфери, з метою первинної психопрофілактики і психологічної корекції.
16	Основні прийоми психологічної підтримки дитини шкільного віку, яка має стійкі порушення мовлення.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання завдань самостійної роботи;
- виконання модульних контрольних завдань;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) на консультаціях;

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при необхідності виконання певних завдань, передбачених навчальною дисципліною);
- порушення дисципліни;
- списування та плагіат.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному і лабораторному занятті за результатами виконання лабораторних робіт та усних відповідей студентів із тем, що вивчаються на практичних і лабораторних заняттях.

Оцінка практичної та лабораторної роботи залежить від якості виконання усіх завдань, оформлення, висновків. За практичний вид діяльності студент може максимально отримати 20 балів (за кожне практичне заняття – 10. Два модулі по 10 балів кожен.). За лабораторний вид діяльності студент може максимально отримати 10 балів (за кожне лабораторне заняття – 10 балів). Загалом, за всі якісно виконані завдання (практичних – 24 і лабораторних – 24) можна отримати 30 балів. Бал виводиться на основі середньостатистичного показника за всі заняття. Окремо оцінюється виконанням студентами ІНДЗ та самостійної роботи роботи, максимально 10 балів.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, захисту самостійного завдання, виступів на практичних (семінарських) заняттях, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом. Максимальна кількість балів за поточний контроль становить **40 балів**.

Проміжний модульний контроль. Змістовий модуль 1 та змістовий модуль 2 завершуються контрольними роботами, що передбачають відповіді на поставлені питання. Загальна максимальна кількість балів: за виконання МКР 1 та МКР 2 студент максимально може отримати **60 балів**.

Загальна сума балів визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність, проміжний модульний контроль (модульні зрізи) й самостійну роботу. Максимальна кількість балів, які студент може набрати за результатами оцінювання всіх видів навчальної діяльності, дорівнює **100**.

Оцінка з дисципліни виставляється за національною шкалою, за 100-бальною системою та за шкалою ECTS.

Усні відповіді студентів за кожне практичне та лабораторне заняття першого – другого змістових модулів оцінюється у вигляді градації балів від 1 до 10, а саме:

– **1-3 бали** виставляється за поверхневу відповідь на основі прочитаної лекції: відповідь хаотична, фрагментарна, відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті, без використання демонстраційного матеріалу.

– **5-4 бали** студент отримує за логічну відповідь, що включає деякі узагальнення, побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників; часткове вміння наводити власні приклади й здійснювати їх порівняльний аналіз; спроба назвати основні психотерапевтичні терміни з розумінням їх суті.

– **7-6 бали** студент отримує за усну відповідь на занятті у тому разі, якщо ця відповідь послідовна, чітка, структурована, логічна, за матеріалом основних підручників; часткове вміння наводити власні приклади и здійснювати їх порівняльний аналіз; часткове розкриття суті основних термінів з курсу.

– **8-9 бали** студент отримує за чітку, частково структуровану, логічну відповідь чітка, що розкриває основні поняття і побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників; аргументоване посилення на додаткові наукові джерела, спеціальну літературу, наведення власних прикладів уміння здійснювати їх порівняльний аналіз.

– **10 балів** студент отримує в тому разі, якщо ця відповідь чітка, структурована, логічна; включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників; аргументоване посилення на додаткові наукові джерела, спеціальну літературу, наведення власних прикладів; порівняльний аналіз понять з курсу із використанням діагностичних методик.

Критерії оцінювання самостійної роботи та ІНДЗ

За кожне самостійне завдання студент максимально може отримати 10 балів:

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	2
1-2	Завдання виконане поверхнево. Фрагментарне виконання (20-30 %).
3	Фрагментарне виконання лише частини (50 %) завдання.
4-5	Завдання виконане повністю. Стиль виконання - копіювальний (відтворення відомостей без чіткого усвідомлення їх суті).
6-7	Завдання виконане повністю. Стиль виконання - копіювально-алгоритмічний (частина відомостей відтворена без чіткого усвідомлення їх суті, частина відтворена й пояснена).
8-9	Завдання виконане повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Стиль виконання – евристичний з елементами пошукового.
10	Завдання виконане повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Посилання на новітні джерела літератури. Оригінальність. Виражений творчий підхід у роботі над виконанням завдання. Стиль виконання - творчий.

Екзамен – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни на підставі результатів виконання ним усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, ІНДЗ, модульних контрольних робіт.

Екзамен виставляється за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, які визначені робочою програмою навчальної дисципліни, та отримав не менше 60 балів. Якщо підсумкова оцінка (бали) з дисципліни є сумою підсумкових модульних оцінок та становить не менше 60 балів, то, за згодою студента, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни.

Складання екзамен можливе у випадках:

- екзамен, як обов'язкова форма підсумкового контролю передбачена робочою програмою навчальної дисципліни;
- за бажанням студента підвищити рейтинг.

При цьому бали, набрані студентом за результатами модульних контрольних робіт анулюються.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>);
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагиат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагиату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

V. Підсумковий контроль

На іспит виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Форма проведення іспиту – усний екзамен.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет і завдання патопсихології.
2. Назвіть принципи патопсихологічних досліджень.
3. Значення патопсихологічних досліджень.
4. Розкрийте суть психічної патології.
5. Поясніть зв'язок патопсихології з іншими науками.
6. Опишіть коротко історію розвитку поглядів на патологію та її

лікування.

7. Екзорцизм.

8. Опишіть історію розвитку поглядів на патологію та її лікування в Україні.

9. Причини виникнення психічних розладів.

10. Коротко опишіть найбільш поширені психічні захворювання.

11. Поясніть поняття «норма» і «патологія».

12. Охарактеризуйте розлади пам'яті.

13. Корсаківський амнестичний синдром.

14. Охарактеризуйте розлади інтелекту.

15. Клінічні варіанти олігофренії.

16. Охарактеризуйте розлади відчуттів.

17. Охарактеризуйте розлади сприймання.

18. Загальна характеристика галюцинацій.

19. Порушення сприймання часу.

20. Охарактеризуйте розлади уваги.

21. Охарактеризуйте розлади мислення.

22. Формальні розлади мислення.

23. Маячні ідеї.

24. Охарактеризуйте розлади мовлення.

25. Охарактеризуйте розлади емоційної сфери.

26. Види фобій.

27. Охарактеризуйте розлади волі.

28. Дайте порівняльну характеристику вольових якостей особистості.

29. Назвіть основні розлади потягу.

30. Розлади психомоторики.

31. Дайте загальну характеристику свідомості, ознак порушень свідомості та самосвідомості.

32. Дайте порівняльну характеристику основних розладів свідомості.

33. Охарактеризуйте основні розлади свідомості.

34. Поясніть суть порушення опосередкованості та ієрархії мотивів особистості.

35. Поясніть суть розладу особистості: порушення смислоутворення та підконтрольності поведінки.

36. Розкрийте суть девіантної поведінки та назвіть її основні види.

37. Назвіть основні форми вияву девіантної поведінки.

38. Розкрийте суть делінквентної поведінки.

39. Розкрийте суть адиктивної поведінки.

40. Розкрийте суть девіацій, обумовлених гіперздібностями людини.

41. Принципи побудови патопсихологічного обстеження.

42. Розкрийте особливості патопсихологічного обстеження психічних процесів дітей шкільного віку.

43. Розкрийте мету консультативно–корекційної роботи.

44. Розкрийте суть та специфіку застосування індивідуальної психологічної корекції.

45. Розкрийте суть та специфіку застосування групової психологічної корекції.
46. Розкрийте суть та специфіку застосування психотерапії.
47. Розкрийте суть і специфіку застосування аутогенного тренування.
48. Опишіть способи взаємодії індивіда з реальністю.
49. Поясніть особливості проведення бесіди з дітьми.
50. Назвіть основні методики при дослідженні пам'яті.
51. Поясніть суть розумової відсталості.
52. Поясніть суть психопатії.
53. Охарактеризуйте особливості епілепсії.
54. Охарактеризуйте особливості неврозу.
55. Поясніть суть розладів афектів: патологічний афект, страх, тривога.
56. Афективні синдроми.
57. Наведіть приклад формування патологічно зміненої потреби.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

Рекомендована література

1. Антропов Ю. Ф. Психиатрия детско-подросткового возраста. Общая психопатология. Москва: ДеЛи принт, 2010. 416 с.
2. Астапов В. М., Микадзе Ю. В. Психодиагностика и коррекция детей с нарушениями и отклонениями развития: хрестоматия. Санкт-Петербург: Питер, 2008. 256 с.
3. Барденштейн Л. М., Молодецких В. А., Курашов А. С., Щербакова И. В. Психопатология познавательной деятельности (нарушения ощущений, восприятия, памяти, мышления, внимания. Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2009. 64 с.
4. Боголюбська А. Залежності та шляхи їх подолання. *Психолог*. 2007. Лист. (№ 41). С. 25 – 28.
5. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. Санкт-Петербург: Питер, 2008. 400 с.
6. Бочелюк В. Й. Психологія людини з обмеженими можливостями: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 264 с.
7. Ваисов С. Б. Наркотическая и алкогольная зависимость. Практическое руководство по реабилитации детей и подростков. Санкт-Петербург: НиТ, 2008. 272 с.
8. Венар Ч., Кериг П. Психопатология развития детского и

подросткового возраста. 5–е изд. Санкт-Петербург: Прайм–Еврознак , 2007. 672 с.

9. Виленский О. Г. Психиатрия: социальные аспекты. Москва: Вузовская книга, 2008. 396 с.

10. Вітенко І. С. Медична психологія: підручник. Київ: Здоров'я, 2007. 208 с.

11. Детская патопсихология: хрестоматия: учеб. пособие / сост. Н. Л. Белопольская. Москва: Когито–Центр, 2010. 350 с.

12. Ениколопов С. Н. Психологические проблемы патологического влечения к азартным играм. *Вопросы психологии*. 2007. № 3. С. 82 – 99.

13. Ермошин А. Ф. Фобии, утраты, разочарования: саморегуляция после травм. Москва: ФОРУМ, 2011. 271 с.

14. Ефремов В. Психопатология в литературе и в жизни. Москва: Нестор-История, 2010. 484 с.

15. Зейгарник Б. В. Патопсихология: учеб. пособие [для студ. вузов.]. Москва: Эксмо, 2010. 364 с.

16. Исаев Д. Н. Психопатология детского возраста. Москва: СпецЛит, 2007. 463 с.

17. Карпенко Н. В. Діагностика психічного розвитку в роботі педагога (вчителя, вихователя): навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Каравелла, 2010. 248 с.

18. Клименко Т.В. Судебная психиатрия. Москва: Юрайт, 2012. 476 с.

19. Ковальчук М. А. Девиантное поведение: профилактика, коррекция, реабилитация. Москва: ВЛАДОС, 2010. 286 с.

20. Комер Р. Патопсихология поведения: нарушения и патологии психики. 3–е изд. Санкт-Петербург: Прайм – Еврознак. Москва: ОЛМА ПРЕСС, 2007. 640 с.

21. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 298 с.

22. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини: навчальний посібник. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 316 с.

23. Лаут Г. В. Нарушения внимания у детей. Москва: Академия, 2008. 365 с.

24. Лебединская К. С. Нарушения психического развития в детском и подростковом возрасте. Москва: Академический Проект, Трикста, 2011. 303 с.

25. Левченко И. Ю. Патопсихология: теория и практика. Москва: Академия, 2000. 232 с.

26. Левченко И. Ю. Психолого-педагогическая диагностика. Москва: Академия, 2008. 319 с.

27. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Медико-психологічне консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 332 с.

28. Максименко С. Д. Медична психологія. Вінниця: Нова Книга, 2008. 520 с.

29. Максимова Н. Ю. Мілютіна. К. Л., Піскун В. М. Патопсихологія підліткового віку. Київ: Главник, 2008. 192 с.

30. Максимова Н. Ю., Мілютіна. К. Л., Піскун В. М. Основи дитячої патопсихології. Київ: Главник, 2008. 160 с.
31. Марилов В. В. Общая психопатология. Москва: Академия, 2009. 224 с.
32. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Київ: Центр учбової літ-ри, 2008. 208 с.
33. Мельник А. П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк: Іванюк В.П., 2013. 68 с.
34. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 152 с.
35. Мушкевич М. І. Особливості діагностичної роботи з дітьми з гіперактивним розладом та дефіцитом уваги. *Вісник Одеського національного університету. Сер. : Психологія.* Т. 14. 2009. Вип. 5. С. 64 – 70.
36. Мушкевич М. І. Особливості пізнавальної сфери дітей з гіперактивним розладом та дефіцитом уваги. *Психологічні перспективи.* 2010. Вип. 15. С. 140 – 150.
37. Мушкевич М. І. Психолого-педагогічні особливості соціалізації аутичної дитини. *Проблеми загальної та педагогічної психології.* Т. X. Ч. 1. Київ, 2008. С. 306–315.
38. Мушкевич М. І. Психопрофілактична робота при уродженій і набутій патології. *Актуальні питання супроводу дітей з особливими потребами: медичні, психологічні, педагогічні аспекти.* Луцьк, 2006. С. 11–15.
39. Мушкевич М. І., Теслюк К. Особливості психічного розвитку аутичної дитини. *Актуальні проблеми сучасної психології.* Луцьк, 2007. С. 208–214.
40. Орлова Е. А. Патопсихология. Москва: Юрант, 2011. 235 с.
41. Психологічна допомога в клініці: навч.-метод. посіб. / Р. П. Федоренко та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 224 с.
42. Реан А. А., Коломинский Я. Л. Социальная педагогическая психология. Санкт-Петербург: Прайм ЕВРОЗНАК, 2008. 547 с.
43. Рюк С. Є. Особливості мислення дітей дошкільного віку із вадами слуху. *Психологічні перспективи.* Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. Вип. 15. С. 174–182.
44. Хьелл Л. Зиглер Д. Теория личности: основные положения, исследования и применение. Санкт-Петербург: Питер, 2007. 608 с.
45. Шапиро Д. Динамика характера. Саморегуляция при психопатологии. Москва: Клас, 2009. 211 с.
46. Шнейдер Л.Б. Девиантное поведение детей и подростков. 2–е изд. Москва: Академический Проект; Гаудеамус, 2007. 336 с.